

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації
_____ проф. Світлана ХАРЧЕНКО
« ____ » _____ 2025 р.

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ БАКАЛАВРА

на тему:

**«Створення медіапродукту “Український спорт в умовах
сьогодення”»**

Спеціальність 061 Журналістика

Гарант освітньої програми
доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Керівник дипломного проєкту бакалавра
доктор філологічних наук, професор

Микола ВАСЬКІВ

Виконав

Михайло ІВАНИСЬКО

КИЇВ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації

_____ Світлана ХАРЧЕНКО
«__» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломного проєкту бакалавра студенту

Іванисько Михайло Олександрович

Спеціальність 061 Журналістика

Тему дипломного проєкту бакалавра: «Створення медіапродукту
“Український спорт в умовах сьогодення”» затверджено наказом ректора
НУБіП України від 27 січня 2025 р. № 90 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедрі 01.05.2025

Вихідні дані до дипломного проєкту бакалавра: створення медіапродукту, присвяченого сучасному стану українського спорту, як і дослідження особливостей висвітлення спортивної проблематики в українських медіа в умовах війни.

Перелік питань, які потрібно розробити: визначити соціокультурну та інформаційну роль спорту в умовах сьогодення; проаналізувати історичний розвиток спортивної журналістики в Україні; виявити нові виклики для спортивної журналістики в умовах воєнного часу; здійснити аналітичний огляд сучасного стану українського спорту; дослідити особливості висвітлення спортивного життя у вітчизняних медіа та етичні аспекти роботи журналіста у цій сфері.

Дата видачі завдання «01» жовтня 2024 р.

Керівник дипломного проєкту бакалавра

Микола ВАСЬКІВ

Завдання прийняв до виконання

Михайло ІВАНІСЬКО

Зміст

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИСВІТЛЕННЯ СПОРТИВНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРІ.....	6
1.1 Роль спорту в суспільстві: соціокультурний та інформаційний аспекти	6
1.2 Історія спортивної журналістики в Україні	8
1.3 Спортивна журналістика в умовах воєнного часу: нові виклики	11
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД.....	13
2.1 Вплив повномасштабної війни на розвиток спорту в Україні	13
2.2 Державна підтримка спорту: проблеми та перспективи.....	16
2.3 Виступи українських спортсменів на міжнародній арені: приклади стійкості та мотивації	20
2.4 Волонтерство та благодійність у спортивному середовищі під час війни	22
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТИВНОГО ЖИТТЯ В СУЧАСНИХ МЕДІА.....	24
3.1 Тематичний аналіз публікацій про спорт у провідних українських онлайн-ЗМІ	24
3.2 Інтерв'ю, репортаж, аналітика – жанрові особливості в спортивній журналістиці	30
3.3 Етичні аспекти висвітлення спортивної тематики під час воєнного стану.....	33
3	
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена новими викликами, з якими зіткнулася українська спортивна спільнота в умовах повномасштабної війни. Спорт завжди був важливим елементом суспільного життя, відіграючи роль у формуванні національної ідентичності, популяризації здорового способу життя, підвищенні міжнародного іміджу держави. Сьогодні ж, в умовах війни, спорт став не лише сферою змагань і досягнень, а й потужним інструментом консолідації суспільства, підтримки бойового духу та демонстрації стійкості українського народу на світовій арені.

Медіа як складник інформаційного простору відіграють важливу роль у висвітленні спортивних подій, особливо в періоди суспільних трансформацій і криз. Вони не тільки інформують громадськість про здобутки спортсменів, а й формують певний образ українського спорту, впливають на морально-психологічний стан суспільства, сприяють залученню громадян до благодійних і волонтерських ініціатив у спортивному середовищі. В умовах воєнного стану спортивна журналістика стикається з низкою етичних, жанрових та організаційних викликів, що вимагають особливої уваги й наукового осмислення.

Мета бакалаврської роботи полягає у створенні медіапродукту, присвяченого сучасному стану українського спорту, та у дослідженні особливостей висвітлення спортивної проблематики в українських медіа в умовах війни. Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

- визначити соціокультурну та інформаційну роль спорту в умовах сьогодення;
- проаналізувати історичний розвиток спортивної журналістики в Україні;
- виявити нові виклики для спортивної журналістики в умовах воєнного часу;

- здійснити аналітичний огляд сучасного стану українського спорту;
- дослідити особливості висвітлення спортивного життя у вітчизняних медіа та етичні аспекти роботи журналіста у цій сфері;
- створити медіапродукт.

Об’єктом дослідження є сучасне спортивне життя України.

Предметом – особливості висвітлення спортивної проблематики в сучасних українських медіа та створення тематичного медіапродукту.

Структура роботи. Дипломний проєкт складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури – 30 позицій, медіапродукту «Спорт і фронт». Обсяг роботи без використаної літератури – 37 сторінок.

Практичне значення роботи полягає в розробці авторського медіапродукту, що може бути використаний як приклад аналітичного й етичного висвітлення спортивного життя України під час війни, а також у напрацюванні рекомендацій для журналістів щодо роботи у цій складній тематичній площині.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИСВІТЛЕННЯ СПОРТИВНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

1.1 Роль спорту в суспільстві: соціокультурний та інформаційний аспекти

Професійний спорт є парадоксальним, багатогранним і суперечливим явищем масової культури. Це зумовлює значну увагу науковців, які досліджують різні аспекти його сутності. Орієнтація на комерціалізацію, медіатизацію та видовищність спричиняє трансформацію сучасного спорту в соціальному житті й культурі. У масовому суспільстві зростає значення ЗМІ як важливого чинника популяризації та комерціалізації спорту, адже вони мають унікальну здатність швидко охоплювати широку аудиторію.

З огляду на масштабний вплив медіа, взаємодія спорту та ЗМІ потребує поглибленого аналізу як особливого соціокультурного явища. Процеси становлення, трансформації й модифікації спорту тісно пов'язані зі змінами як у соціальному контексті, так і в медіапросторі. Це робить необхідним окреме дослідження цієї взаємодії [1, с. 82].

Сьогодні професійний спорт є не лише каналом комунікації, а й засобом задоволення потреб суспільства, елементом масової культури, складником індустрії розваг. Завдяки своїй поліфункціональності він присутній у різних сферах суспільного життя. Водночас активно розвивається й масова комунікація, пов'язана зі спортом. Спорт впливає на імідж сучасної людини, стиль її життя, а також стимулює розвиток індустрії спортивних товарів і послуг. Він є важливим чинником соціалізації та інкультурації.

Професійний спорт відображає цінності, характерні для суспільства на певному етапі його розвитку. Його становлення наприкінці XIX ст. супроводжувалося створенням організацій і федерацій, які регулювали спортивну діяльність. У XX–XXI ст. завдяки розвитку ЗМІ спорт здобув широку аудиторію та став своєрідним індикатором суспільних змін [2, с. 6].

Сучасна спортивна інформація охоплює різні аспекти життя спорту – від загального уявлення про спорт як спосіб життя, видовище чи бізнес-індустрію до характеристик видів спорту та персоналій (спортсменів, тренерів, функціонерів). Її основна функція – висвітлювати спортивну діяльність і залучати до неї якнайширшу аудиторію. Ці процеси відображають загальні закони обробки інформації – від її появи й поширення до осмислення й формування рішень.

Попри значну увагу до спортивної тематики, низка аспектів її висвітлення в ЗМІ залишається малодослідженою. Це пов'язано як із традиційним акцентом на друкованих медіа й телебаченні, так і з недостатнім аналізом нових форматів – радіо, інтернет-ЗМІ, інформаційних агентств. Крім того, останні десятиліття принесли суттєві зміни як у спортивній індустрії, так і в медіапросторі, що зумовлює потребу в новому розумінні спортивної інформації – у поєднанні з економікою, PR, рекламою, інноваційними технологіями.

Отже, сьогодні простежується прямий зв'язок між зацікавленістю суспільства в розвитку спорту й активною участю ЗМІ в цьому процесі. Через медіа держава вирішує важливі соціальні й стратегічні завдання, пов'язані з функціонуванням і розвитком спортивної сфери.

Поняття спортивної інформації асоціюється передусім зі змістом повідомлень, що стосуються явищ, подій і фактів зі сфери спорту. Такі повідомлення відзначаються різноманітністю й охоплюють усі аспекти спортивного життя: від загальних уявлень про спорт як основу здорового способу життя, як видовищне явище й складник бізнес-індустрії – до детальної характеристики окремих видів спорту та особистостей, що представляють спортивну сферу (спортсменів, тренерів, функціонерів).

Аналіз сутності спортивної інформації неможливий без розгляду джерел її надходження. Основними джерелами спортивної інформації є ті, хто безпосередньо залучений до спортивних подій і заходів: спортсмени, тренери, судді, організатори змагань. Журналісти отримують дані під час особистого

спілкування з цими особами, у межах спеціально організованих заходів для преси або через попередні домовленості з агентами чи представниками спортсменів.

Вторинні джерела не є ключовими для підготовки матеріалу, однак вони лише дозволяють його доповнити й урізноманітнити. Це можуть бути колеги-журналісти, працівники спортивних арен, уболівальники. Значну увагу варто приділяти інформації від інсайдерів – осіб із близького оточення спортсменів чи команд, які іноді діляться неофіційними відомостями. Подібна інформація часто не призначена для публічного розголосу, тому потребує обережного використання: її треба перевіряти через офіційні канали або під час інтерв'ю.

Сучасним важливим джерелом інформації є також аудиторія ЗМІ. Коментарі читачів, повідомлення на форумах чи в блогах журналістів часто містять нові відомості або вказують на теми, що залишилися поза увагою традиційних медіа. Таким чином спортивний журналіст не лише отримує зворотний зв'язок, а й знаходить додаткові інформаційні приводи.

Крім того, до арсеналу джерел журналіста належать архіви публікацій, бази даних, статистичні матеріали. Вони можуть бути як вихідним пунктом у підготовці матеріалу, так і засобом для його доповнення.

Розуміння спортивної інформації тісно пов'язано з підходами інформаціології, яка вивчає закони виникнення, поширення, трансформації та використання інформації. Відповідно до її положень, обробка будь-якої інформації є багаторівневим процесом: на кожному етапі дані зазнають перетворень, кодування, виокремлення ознак, фільтрації, розпізнавання, осмислення й формування рішень, що зрештою призводить до певної дії [3, с. 133].

1.2 Історія спортивної журналістики в Україні

Спортивна журналістика в Україні бере свій початок ще в XIX столітті, в період, коли країна перебувала у складі Російської імперії. Її становлення

відбулося практично одночасно з формуванням організованого спорту як суспільного інституту. Для сталого розвитку спортивної сфери завжди була важливою наявність постійного обміну знаннями, досягненнями й досвідом у межах спортивної культури. Уже в XIX столітті значну роль у цьому процесі почала відігравати спортивна журналістика. Вона спочатку з'являлася на сторінках видань загального профілю у вигляді окремих публікацій чи спеціальних розділів, а з часом, за мірою зростання кількості видів спорту та їхнього значення в житті суспільства, виникла потреба у створенні спеціалізованих спортивних періодичних видань [4, с. 212].

Сьогодні журналістика дедалі більше потребує вузької спеціалізації. Як і в науці, де фізики поділяються на експертів із ядерної енергетики й макросвіту, у сучасній журналістиці виникають численні вузькоспеціалізовані напрями. Так, журналіст, який пише про академічне веслування, має добре знати історію цього виду спорту, політику відповідних міжнародних організацій, економічні чинники, особливості тактики й стратегії змагань і вміти працювати з офіційними джерелами.

Спеціалізована спортивна преса кінця XIX – початку XX століття формувалася відповідно до загальних тенденцій розвитку друкованих ЗМІ та часто мала спільні риси з іншими суспільно-політичними виданнями. Її вивчення важливе для розуміння еволюції української журналістики загалом [5, с. 75].

У 1930-х роках спортивна журналістика в радянській Україні набула постійне місце в центральній пресі, проте поступово підпала під ідеологічний контроль. Якщо 1920-ті роки відзначалися певною свободою й пошуком тем, то в 1930-х спортивні видання почали виконувати переважно пропагандистські функції. Зокрема, преса зосереджувалася на оборонних видах спорту та підготовці молоді до військової служби.

Журнали й газети тих часів, як-от «Красный спорт», «Фізкультура і спорт», «Теорія і практика фізичної культури», поступово втрачали аналітичний і науково-популярний зміст на користь ідеологічно правильних

матеріалів. Натомість загальнополітична преса, наприклад «Известия» чи «Комсомольская правда», мала більше свободи й частіше публікувала матеріали про спорт, у тому числі про міжнародні турніри й рекорди.

Галицька спортивна журналістика відіграла іншу роль. Видання, що виходили під егідою товариств «Сокіл» і «Січ», не лише популяризували фізичну культуру та спорт, а й виховували національну свідомість, силу волі, прагнення до перемоги та підприємливість. Вони готували молодь до активної участі в боротьбі за незалежність і формували національно-патріотичне підґрунтя для тіловиховної роботи.

Львів і Галичина, попри те, що були окраїнами Австро-Угорської імперії, залишалися частиною європейської культурної спільноти. Саме там наприкінці ХІХ століття виникли перші спортивні клуби й команди, що сприяло поширенню організованих спортивних змагань та формуванню нових емоцій і цінностей серед молоді.

Можна дійти висновку, що саме в 20–30-х роках минулого століття, паралельно з розвитком фізичної культури та спорту в радянській Україні й Галичині, почала активно формуватися спортивна періодика. У цей час з'явилися спеціалізовані газети й науково-теоретичні журнали, які були важливими для висвітлення питань фізичного виховання, популяризації спортивних досягнень і пропаганди здорового способу життя. І в СРСР, і на Галичині було започатковано видання, що спеціалізувалися саме на спортивній тематиці. Наступне десятиліття ознаменувалося подальшим розвитком і вдосконаленням цієї сфери друкованої продукції. Попри значну ідеологічну заангажованість спортивних видань і літератури в Радянському Союзі, варто визнати: саме вони заклали основи для формування галузевої системи спортивного книговидання, газет і журналів [6, с. 343].

1.3 Спортивна журналістика в умовах воєнного часу: нові виклики

Сучасна спортивна журналістика України перебуває в стані активної трансформації під впливом як зовнішніх обставин (воєнний стан), так і внутрішніх чинників (розвиток технологій і зміна запитів аудиторії). Журналістика загалом переживає непрості часи: активне поширення соціальних мереж змінило формат споживання контенту, змістивши акцент на короткі форми повідомлень. Це, своєю чергою, призводить до поширення неперевіраних фактів, формування хвиль хейту й підвищення вимог до якості роботи журналістів. Аудиторія стає менш вимогливою до змісту, але очікує на швидкий і зручний доступ до інформації, що ускладнює виконання журналістами своєї суспільної функції.

Ще однією важливою тенденцією є скорочення кількості робочих місць у галузі через автоматизацію процесів. Штучний інтелект і автоматичні алгоритми дедалі частіше використовуються для генерації новинного контенту. Це створює потребу у нових професійних навичках журналістів, які повинні демонструвати високий рівень якості й аналітики, щоби відрізнитися від штучно створеного контенту [7].

Особливої уваги в сучасній спортивній журналістиці потребує питання гендерної рівності. Хоча жінки завжди були активними в журналістиці загалом, сьогодні вони дедалі частіше претендують на посади в спортивних медіа. Як підкреслюють представники галузі, вирішальним чинником має бути професіоналізм і здатність об'єктивно оцінювати спортивні події [8].

Війна поставила перед журналістами нові виклики. Питання безпеки під час роботи, захисту джерел інформації й адаптації контенту для національної та міжнародної аудиторії набули особливої важливості. Сучасний спортивний журналіст повинен не лише висвітлювати змагання й досягнення спортсменів, а й уміти працювати в умовах кризових ситуацій, дотримуючись високих

етичних стандартів. Важливо зберігати баланс між правдивістю інформації та підтримкою національних інтересів.

Загалом українська спортивна журналістика в умовах війни та стрімкого розвитку технологій стикається як із труднощами, так і з новими можливостями. Майбутнє галузі залежить від об'єднання зусиль досвідчених фахівців і молодих професіоналів, готових дотримуватися високих етичних стандартів і відкритих до змін. Саме спільна праця дозволить адаптувати спортивну журналістику до нових реалій і гідно представляти Україну на міжнародній арені [9].

Отже, висвітлення спортивної проблематики в українському медіапросторі є складним багатограним процесом, що перебуває в постійній динаміці під впливом соціокультурних, політичних та інформаційних чинників. Спорт виконує важливі функції в суспільстві, будучи не лише сферою змагань і досягнень, а й засобом формування національної ідентичності, консолідації та підтримки морального духу громадян. Історія розвитку спортивної журналістики в Україні засвідчує її вагомую роль у популяризації спорту та просуванні ідеалів здорового способу життя. Особливо значущими є зміни в діяльності спортивних медіа в умовах воєнного часу: перед журналістами постають нові виклики, що потребують високих етичних стандартів, відповідального підходу до роботи з інформацією та вміння адаптувати контент до сучасних реалій. Ці процеси свідчать про активну трансформацію спортивної журналістики й необхідність її подальшого наукового осмислення.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

2.1 Вплив повномасштабної війни на розвиток спорту в Україні

В умовах повномасштабної війни в Україні спортивне життя зазнало суттєвих змін. Його активність значною мірою зосереджена на діяльності національних збірних команд, тоді як масовий спорт, дитячо-юнацькі спортивні школи та клубні змагання фактично зупинили свою роботу. Це створює серйозну загрозу для подальшого розвитку галузі: Україна ризикує втратити молоде покоління спортсменів, яке могло би стати основою національних команд у майбутньому. Прогнозувати шляхи виходу із цієї непростої ситуації наразі складно, хоча керівники федерацій спільно з ентузіастами роблять спроби підтримати свої види спорту.

Перший період війни супроводжувався обмеженнями для спортсменів-чоловіків щодо участі в міжнародних змаганнях через заборону на виїзд за кордон для чоловіків віком від 18 до 60 років. Утім, із ініціативи Президента Володимира Зеленського було ухвалено рішення про послаблення цих обмежень для спортсменів, адже їхні перемоги на світових аренах зміцнюють міжнародний імідж України. Прикладом стала участь українських атлетів у чемпіонаті світу з легкої атлетики в Юджині (США), де спортсмени не лише змагалися, а й ділилися з іноземними журналістами історіями про життя під час війни.

Партнерські країни підтримують Україну: наприклад, збірні з волейболу тренувалися в Естонії, а хокеїсти – у Чехії та Швейцарії за рахунок приймаючих сторін. Це дозволило підготуватися до важливих міжнародних стартів у безпечних умовах.

Водночас найскладнішою залишається ситуація із внутрішніми змаганнями. Чемпіонати України в багатьох видах спорту скасовано, змагання не проводять у регіонах, де існує загроза бойових дій. Спортсмени тривалий

час залишаються без можливості повноцінно тренуватися й змагатися. Індивідуальні тренування частково рятують ситуацію в окремих видах спорту, тоді як командні дисципліни, зокрема хокей, потерпають через неможливість підготовки без спеціалізованої інфраструктури. Футбол залишається винятком – матчі проводяться там, де це дозволяє ситуація, хоча ризик ракетних ударів зберігається.

Ще однією проблемою є масова міграція юних спортсменів за кордон. Багато хто з них тренується в кращих умовах у країнах Європи, і частина не приховує наміру залишитися там на постійній основі. Це підсилює ризики втрати молодих талантів і кадрового дефіциту в українському спорті після завершення війни.

Загалом спорт залишається важливим засобом боротьби зі стресом, способом зміцнення здоров'я й підвищення фізичної підготовки. Навіть під час війни важливо продовжувати розвивати спортивну галузь. Тому сьогодні необхідно працювати на випередження, формувати стратегії збереження й відновлення спорту, що активно обговорюється на зустрічах і круглих столах за участю фахівців, спортсменів та представників влади [10, с. 187].

Розвиток спорту в Україні й надалі потребує істотних змін і модернізації. Сучасні реалії вимагають удосконалення системи управління спортивною сферою. Підвищення якості життя населення тісно пов'язане із цим процесом, але війна суттєво загальмувала його в нашій державі. Незважаючи на складні обставини, Україна прагне формувати фізично здорове суспільство. Ми не зупиняємося: продовжуємо відновлювати спортивну інфраструктуру, готувати атлетів, підтримувати наших спортсменів на міжнародній арені та відстоювати спортивні позиції країни. Уже розпочато реалізацію перших заходів із вдосконалення управління спортом у рамках Плану відновлення України, орієнтованого на економічне зростання. Одна з Національних програм цього Плану присвячена розвитку культури й спорту. Українські спортсмени, долаючи труднощі, здобувають перемоги й демонструють світові силу духу нашого народу. Попереду стоїть багато викликів, однак уже

сьогодні очевидно, що спорт не може залишатися поза суспільними й політичними процесами [11].

Серед головних проблем, із якими зіткнулася спортивна сфера під час війни, можна виокремити:

– Призупинення тренувань у перші місяці війни. Як і в багатьох інших сферах життя, спортивна діяльність на початку широкомасштабного вторгнення опинилася на паузі. Згодом із поліпшенням безпекової ситуації тренування й змагання поступово відновлювались у відносно спокійних регіонах, але повного повернення до звичного ритму життя поки що досягти не вдалося.

– Пошкоджена чи зруйнована спортивна інфраструктура. Багато спортивних об'єктів опинилися на окупованих територіях або зазнали руйнувань, що спричинило тривалі перерви у тренувальному процесі.

– Морально-психологічний стан спортсменів. Війна завдала важкої психологічної травми: спортсмени втрачають місця тренувань, бачать зруйновані об'єкти, пов'язані з їхнім життям. Для одних це стало причиною відходу від спорту, для інших – додатковим стимулом прославляти Україну на світовій арені.

– Фінансові труднощі. Недостатнє фінансування та затримки виплат відкинули спортивну галузь на кілька років назад. Значну підтримку в цій ситуації надають міжнародні партнери, які запрошують українських спортсменів на тренувальні збори за кордон.

– Участь спортсменів у захисті держави. Багато представників спортивної спільноти вступили до лав Збройних сил України. На жаль, серед них є загиблі. Водночас деякі спортсмени поєднують службу та спортивну кар'єру, що є прикладом справжньої мужності й сили духу.

– Міграція спортсменів. Значна кількість спортсменів – переважно жінки та молодь – виїхала за кордон. Якщо дорослі спортсмени збірних планують повернутися, то з перспективною молоддю ситуація складніша: існує ризик, що вони залишаться в інших країнах, де бачать більше можливостей для

розвитку. Це вимагає від українських федерацій активної роботи зі створення привабливих умов для повернення й розвитку юних талантів після війни [12, с. 90].

2.2 Державна підтримка спорту: проблеми та перспективи

Останніми роками дедалі частіше звучать думки про те, що спортивна система України морально застаріла, не відповідає сучасним викликам і потребує ґрунтовного оновлення. Ми бачимо невтішні результати на рівні професійного спорту (прикладом може слугувати виступ збірної України на Олімпійських іграх 2016 року в Лондоні) та тривожну статистику щодо масового спорту й стану здоров'я населення. Варто нагадати: лише близько 13,5% українців займаються спортом, тоді як у скандинавських країнах цей показник сягає 85%. За рівнем здоров'я наша країна посідає 99-те місце у світі, а за тривалістю життя – 150-те.

Часто лунають нарікання на недостатнє державне фінансування спорту, однак ця теза не зовсім коректна. Насправді держава спрямовує значні кошти на розвиток фізичної культури та спорту. Так, у 2017 році передбачалося виділити близько 5,7 млрд грн із державного, місцевих бюджетів та інших джерел. Бюджет Міністерства молоді та спорту становив понад 2 млрд грн, з яких більш як половина призначалася на спорт вищих досягнень. Загальний фінансовий обіг спортивної галузі оцінюється в 7–8 млрд грн, що є досить значною сумою.

Справжня проблема криється не в фінансах, а в застарілій системі управління, яка не відповідає потребам сучасного суспільства. Україна досі зберігає модель радянського зразка, де розвиток спорту й фізичної культури повністю підпорядковується державі. Але якщо в умовах планової економіки така система працювала, то в ринковій і демократичній реальності вона виявилася неефективною.

Відсутність чітко визначених ролей учасників процесу лише поглиблює кризу. Держава, спортивні федерації, місцева влада, клуби, спонсори, меценати, батьки, школи та інші структури не мають скоординованих функцій і чітких зон відповідальності. Їхня діяльність часто не доповнює, а суперечить одна одній.

Організаційні проблеми українського спорту значною мірою зумовлені тим, що його сучасна структура майже повністю успадкована від радянської системи. Вона зберегла авторитарний характер, базується переважно на державному фінансуванні й утриманні спорту, що суперечить реальним можливостям бюджету країни.

У той самий час, передача управлінських функцій громадським об'єднанням (зокрема спортивним федераціям) без належної підготовки була би передчасною через їхню обмежену фінансову й організаційну спроможність. Крім того, в Україні поки що не сформувалося нове покоління спортивних менеджерів, яке би могло ефективно взаємодіяти з міжнародними спортивними організаціями, входити до їхніх структур і мати міцні особисті зв'язки для оперативного вирішення питань на користь українського спорту. Навіть у сфері міжнародного суддівства українські фахівці представлені недостатньо.

Матеріальна база багатьох видів спорту також зазнала значних втрат: чимало об'єктів спортивної інфраструктури радянських часів, зокрема олімпійської підготовки, залишилися непідконтрольними Україні. Гостро стоїть питання забезпечення якісним обладнанням, інвентарем, формою та спорядженням.

Чимало тренерів, які нині працюють зі збірними командами України, не мають належного досвіду підготовки спортсменів до участі в чемпіонатах світу та Олімпійських іграх, адже раніше їхня діяльність була зосереджена переважно на підготовці резерву для команд СРСР. Додатково ситуацію ускладнює масовий відтік кваліфікованих спеціалістів за кордон, де умови оплати праці значно кращі [13].

Окремою гострою проблемою залишається національний аспект, що також дістався Україні у спадок від імперського минулого. Багато національних збірних команд України й досі не мають вираженої національної ідентичності в культурному, мовному й етнічному сенсі. Самі по собі високі спортивні результати не гарантують утвердження спорту як значущого елемента української культури чи чинника національного відродження. Без змістовного наповнення національними цінностями й патріотизмом спорт втрачає здатність виконувати таку роль, що створює серйозну морально-етичну проблему сучасної української спортивної сфери.

У підсумку всі залишаються незадоволеними. Держава не отримує очікуваних результатів у вигляді високих спортивних досягнень чи поліпшення здоров'я нації. Федерації обмежені у своїх можливостях через нестачу ресурсів і жорсткі законодавчі рамки. Спонсори й меценати не бачать стимулів для своєї участі. Керівники спортивних об'єктів ламають голову над питаннями їх утримання, тренери змушені працювати за мізерну зарплату, а батьки постійно стикаються з фінансовими вимогами від секцій і клубів. Спортсмени не впевнені у власному майбутньому, а вболівальники розчаровані результатами й ситуацією в цілому.

Досвід незалежної України свідчить: одне лише збільшення фінансування не здатне змінити стан справ у спорті. Попри зростання витрат, показники галузі лише погіршуються. Навіть якщо обсяги фінансування подвоїти, без радикальних змін у системі управління ситуація залишиться незмінною.

Для того щоб удосконалити систему, варто рішуче й послідовно реформувати спортивну систему, приводячи її у відповідність до стандартів Олімпійської хартії, рішень Генеральної Асамблеї ООН і актуальних викликів сучасності.

Важливим завданням є законодавче чітке розмежування функцій і відповідальності між державою, місцевою владою, спортивними федераціями,

клубами, тренерським корпусом, батьками, спортсменами, спонсорами та меценатами, а також забезпечення ефективної співпраці між цими суб'єктами.

Але при цьому варто залишити державне фінансування як на загальнодержавному рівні, так і на рівні місцевих громад. Зберегти спортивні школи, кадровий потенціал тренерів, напрацьовані методики, матеріально-технічну базу та спортивну інфраструктуру, не допускаючи до їх безпідставного перепрофілювання. Важливо також утримати позиції України на міжнародній спортивній арені та зберегти представництво в глобальних спортивних організаціях.

Деякі складники, однак, варто перебудувати. Передусім потрібно забезпечити реальну автономію спорту, яка була знівельована тоталітарною радянською системою. Держава має передати управлінські функції національним спортивним федераціям. Це стосується організації та проведення змагань, регулювання правил, формування й управління збірними командами, ведення дисциплінарних питань, реєстрації рекордів, підготовки та сертифікації тренерів і суддів, а також визначення стандартів спортивної інфраструктури для тренувань і змагань.

Центральною ланкою системи повинні стати спортивні клуби, що об'єднуються в федерації. При цьому статус спортивного клубу мають отримати й нинішні спортивні школи незалежно від форми власності.

Фінансові потоки в галузі спорту мають стати прозорими й передбачуваними, будуватися на конкурентних засадах. Це передбачає подолання опору з боку чиновників, які звикли до ручного керування розподілом коштів.

Варто спільно із провідними університетами США та Європи розробити освітні програми для підготовки керівників спортивної галузі й провести масштабну перепідготовку фахівців [14].

Перехід до сучасної, відкритої моделі управління буде складним на початковому етапі, але затягування реформ лише погіршить ситуацію. Для успішної трансформації потрібні чітко окреслена стратегія, політична воля,

відповідальність і ретельно організований процес: від створення проєктного офісу й визначення завдань до забезпечення ресурсами та тісної взаємодії з органами влади. За оптимістичного сценарію перші результати можна буде побачити вже через два роки – у вигляді платформи для сталого розвитку сфери фізичної культури та спорту.

Головна мета – будувати сучасну державу, комфортну для життя, де спорт стане важливим інститутом оздоровлення нації й прикладом для створення відкритого суспільства здорових, успішних і щасливих людей [15].

2.3 Виступи українських спортсменів на міжнародній арені: приклади стійкості та мотивації

У липні 2023 р. українська фехтувальниця Ольга Харлан після перемоги на чемпіонаті світу в Мілані відмовилася потиснути руку російській суперниці. У відповідь на цей жест спортсменка з рф залишилася на доріжці майже на годину, вимагаючи дискваліфікації українки за начебто відсутність «поваги». Проте Ольга не змінила своєї позиції. Після широкого розголосу Міжнародна федерація фехтування підтримала Харлан: їй дозволили продовжити змагання, а правило обов'язкового рукостискання після боїв скасували. Подібну позицію демонстрував й Іван Чупринко – він не потиснув руку іранському спортсмену на чемпіонаті світу з жиму лежачи, підкресливши, що Іран постачає зброю рф. Аналогічно вчинили тенісисти Ілля Марченко та Ангеліна Калініна, які після матчів відмовилися від рукостискань із представниками країни-агресора. Борці-юніори Алім Месуветов, Володимир Кочанов та Іван Примаченко також принципово не подавали руки суперникам із ворожих країн на світовій першості в Йорданії [16].

Загалом українські спортсмени виступали проти допуску атлетів із рф і білорусі до Олімпіади-2024 та інших змагань доти, доки триває агресія проти України. Від початку широкомасштабного вторгнення спортсмени активно

підтримують країну – організовують благодійні акції, збирають кошти для армії й постраждалих.

Наприклад, Андрій Шевченко як амбасадор ініціативи UNITED24 допоміг зібрати десятки мільйонів гривень на потреби країни. Олександр Усик через цю ж платформу передав понад 12 млн грн, частину яких витратили на відновлення житлового будинку в Ірпені. Еліна Світоліна нагадує про війну на міжнародних майданчиках, зокрема під час благодійного турніру в США збрала \$100 тис. для потерпілих. ФК «Шахтар» фінансує проекти для дітей-сиріт, забезпечує безкоштовні тренування в рамках ініціативи «Давай! Грай!» навіть у постраждалих регіонах та організовує лікування поранених бійців.

«Шахтар» активно проводить благодійні матчі, завдяки яким удалося зібрати мільйони гривень на подолання гуманітарної кризи в Україні. Під час проєкту European Football Powers Up Ukraine клуб зібрав 100 генераторів для постраждалих громадян. Додаткові кошти вдалося залучити через благодійні аукціони та партнерські ініціативи [17].

FAVBET як титульний спонсор низки українських футбольних клубів і баскетбольної Суперліги також активно підтримує розвиток спорту в умовах війни. Компанія співпрацює з Мінмолодьспорту для протидії договірним матчам та боротьби з корупцією в спорті. FAVBET підтримала проведення «Львівського півмарафону Незламності 2023», кошти від якого спрямували на протезування й реабілітацію постраждалих від війни.

У воєнний час спорт для України став не лише способом фізичної активності, а й потужним символом національної єдності та незламності. Кожна перемога українського спортсмена – це перемога всієї країни та нагадування світу про боротьбу України за свободу й незалежність [18].

2.4 Волонтерство та благодійність у спортивному середовищі під час війни

У сучасному світі волонтерський рух є важливим складником соціальної відповідальності та яскравим прикладом зрілості громадянського суспільства, його значення постійно зростає. Згідно з Кембриджським словником, волонтер – це людина, яка добровільно, без примусу й оплати, допомагає іншим або виконує корисну справу. Волонтерська діяльність охоплює різні напрямки, зокрема й спортивне волонтерство. Спортивний волонтер – це підготовлений учасник, який допомагає в організації та проведенні спортивних подій [19, с. 27].

Аналіз наукової літератури свідчить, що спортивне волонтерство як окремий феномен досліджували С. Ф. Матвєєв (2013), А. С. Бондар (2015, 2016), І. В. Петренко (2017, 2018), І. С. Бойко (2018), а також іноземні науковці Н. Morgan (2013), К. Hallman (2015). Волонтери давно стали опорою світового спортивного руху: жодна масштабна спортивна подія не обходиться без їхньої підтримки. Міжнародний олімпійський комітет наголошує, що волонтери – це «серце Олімпійських ігор», вони є невід’ємним складником Олімпіад від моменту запровадження концепції волонтерства в 1948 році в Лондоні. Це доводить, що волонтерство є відносно сучасним явищем, яке стало ключовим чинником функціонування й розвитку Олімпійського руху [20].

Особливо важливим волонтерський рух стає під час війни. В умовах широкомасштабної агресії проти України волонтери виконують надзвичайно важливу роль не лише в гуманітарній сфері, а й у спорті. Вони допомагають формувати безпеку й організацію спортивних заходів навіть у складних умовах, підтримують спортсменів і дитячо-юнацькі спортивні школи, займаються збором коштів і спорядження для тренувань і змагань. Волонтери долучаються до реалізації реабілітаційних програм для поранених воїнів через спорт і фізичну активність, сприяють відновленню спортивної інфраструктури в постраждалих регіонах. Завдяки їхній самовідданій праці спортивний рух

продовжує функціонувати навіть у найскладніші часи, а спорт стає одним із чинників, що об'єднує націю й підтримує бойовий дух.

Отже, волонтерський рух в Україні під час війни набув нового змісту – він став не лише виявом громадянської відповідальності, а й невід'ємною частиною боротьби за незалежність, символом єдності та сили духу українського народу [21].

Аналіз сучасного стану українського спорту в умовах широкомасштабної війни показує, що галузь зіткнулася з безпрецедентними викликами. Руйнування інфраструктури, вимушена міграція спортсменів, фінансові труднощі та проблеми організації тренувального процесу значно ускладнили розвиток спорту всередині країни. Попри це, завдяки державній підтримці, зусиллям спортивних федерацій, волонтерів і меценатів, спортивний рух продовжує існувати й демонструє приклади стійкості та незламного духу на міжнародній арені. Благодійність і волонтерство стали невід'ємною частиною спортивного середовища, сприяючи не лише підтримці спортсменів, а й підвищенню національної єдності та формуванню позитивного іміджу України у світі. Водночас ситуація вимагає подальших зусиль для відновлення й розвитку галузі, а також запровадження нових підходів до управління спортом у кризових умовах.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТИВНОГО ЖИТТЯ В СУЧАСНИХ МЕДІА

3.1 Тематичний аналіз публікацій про спорт у провідних українських онлайн-ЗМІ

Для цього дослідження були обрані провідні спортивні ресурси українського сегменту інтернету: «Суспільне. Спорт», «Канал 24. Спорт», «Sport.ua» та «Football.ua». Всі ці сайти мають подібну структуру головної сторінки. В її верхній частині розташована так звана «шапка», яка містить назву ресурсу, виконану в фірмовому стилі або у вигляді логотипа. Під «шапкою» або всередині неї зазвичай розташовано меню або навігаційна панель із рубриками.

Аналізуючи структуру зазначених сайтів, ми зуміли виокремити основні рубрики, які часто повторюються на цих ресурсах:

- головна сторінка;
- новини;
- футбол;
- біатлон;
- бокс;
- теніс;
- баскетбол;
- Формула-1;
- хокей;
- чемпіонат світу з футболу;
- спорт під час війни;
- ексклюзиви та спецпроекти;
- блоги;
- контакти.

Як показав аналіз, на цих ресурсах є розділи, присвячені окремим видам спорту, масштабним спортивним подіям, а також темам, пов'язаним зі спортом у воєнних реаліях. Основна мета контенту цих сайтів – інформування та розвага. Публікації здебільшого присвячені спортивній аналітиці, новинам, анонсам подій, результатам змагань, інтерв'ю з відомими спортсменами й насичені візуальним супроводом [22, с. 25].

Сайт «Sport.ua» має найбільш деталізовану рубрикацію. Крім основних розділів, там можна знайти матеріали про менш популярні види спорту: американський футбол, бадмінтон, бобслей, велоспорт, водне поло, гандбол, гольф, греблю, дзюдо, керлінг, кросфіт, вітрильний спорт, пляжний футбол, стрибки у воду й із трампліна, регбі, синхронне плавання, снукер, стрільбу, важку атлетику та кіберспорт.

Також на цьому ресурсі є рубрика «Спортивний словник», де журналісти доступно пояснюють теоретичні аспекти різних видів спорту: наприклад, «Скільки триває хокейний матч у різних турнірах», «Що таке аут у футболі», «Навіщо у боксі вагові категорії», «Що таке греплінг» або «Що означає положення поза грою у футболі».

Окремо варто згадати рубрику «Lifestyle» на «Sport.ua», де публікуються матеріали про особисте життя спортсменів, а не про змагання. Тут акцент робиться на візуальному контенті: «ФОТО. Дар'я Білодід відпочиває у Дубаї», «ВІДЕО. Світоліна вперше показала свою новонароджену доньку Скай», «ФОТО. Харлан у фотосесії для Vogue», «ФОТО. Усик зустрівся з актором із фільму Роккі 4».

Ще однією особливістю інтернет-ресурсу «Sport.ua» є наявність розділу «ЗСЖ» («Здоровий спосіб життя»), де зібрано рекомендації щодо правильного харчування, комплексних тренувань, основ йоги та медитації для початківців. Крім того, сайт пропонує спортивний календар на рік, розділ із телепрограмою та прогнози футбольних матчів.

Платформа «Суспільне. Спорт» вирізняється рубрикою «Українці за кордоном», у якій публікуються матеріали про виступи українських

спортсменів, переважно футболістів, за межами країни. Наприклад, новини про те, як колишній волейболіст Сергій Капелусь очолив польський клуб «Бельсько-Бяла» у Плюс-лізі, про гру Віталія Миколенка у складі «Евертона», голи Андрія Ярмоленка за «Аль-Айн» та враження Андрія Луніна від гри проти «Барселони» в «Ель-Класико».

Сайт «Football.ua» пропонує рубрику «Правила життя», де зібрано цитати й життєві принципи відомих футболістів та тренерів, таких як Філіпе Коутіньйо, Джордан Гендерсон та Джанні Рівера.

Центральне місце на всіх проаналізованих ресурсах займають блоки з актуальними новинами або розділи «головне за добу». Водночас «Суспільне. Спорт» розділяє новини про український і світовий спорт на окремі блоки, а найвагоміші публікації позначає тегом «важливе» й розташовує в центрі головної сторінки. «Sport.ua» на головній сторінці пропонує календар і результати змагань, а «Football.ua» виокремлює «актуальні сюжети».

Варто підкреслити, що ці платформи є кросмедійними: вони мають сторінки в більшості популярних соціальних мереж і власні канали в Telegram, Viber та YouTube. Контент на соцплатформах адаптується під формат кожної мережі – найчастіше це короткі анонси з гіперпосиланнями на повні матеріали на сайті. Це дозволяє медіа одночасно залучати аудиторію соціальних мереж до своїх сайтів і підвищувати активність на сторінках у соцмережах.

Щодня «Суспільне. Спорт» публікує близько 14–20 матеріалів, «24 Канал. Спорт» – 24–30, а «Football.ua» – 40–60 публікацій. Абсолютним лідером за кількістю матеріалів є «Sport.ua», де за добу з'являється понад сто новин і статей.

Зазначені інтернет-платформи відрізняються тим, що розміщують матеріали у вигляді структурованих «блоків» і забезпечують високий рівень інтерактивності. Кожен користувач має можливість оцінити публікацію, залишити коментар і взяти участь у обговоренні з іншими читачами. З метою залучення більшої аудиторії «Football.ua» активно використовує інструменти імерсивної журналістики, пропонуючи не лише новини й аналітичні

матеріали, а й інтерактивні розваги на кшталт тестів: «Чи розрізняєте ви Металісти?», «Кому з тренерів УПЛ та України належить ця фраза?», «Футбольне “Що? Де? Коли?”: що ви знаєте про Роя Годжсона». Крім того, платформа застосовує такі форми зворотного зв'язку, як форуми та онлайн-конференції, під час яких читачі ставлять запитання або залишають коментарі, а головний редактор Микола Балецький і його заступник Олександр Пузік надають відповіді.

Переважна більшість матеріалів на цих платформах має інформаційний або аналітичний характер. Серед інформаційних жанрів домінують замітки й репортажі, а серед аналітичних – коментарі.

У рамках дослідження було проаналізовано близько 200 репортажів за останні пів року. Репортаж є найпоширенішим і водночас одним із найбільш суб'єктивних жанрів новинної журналістики. Його особливостями є документальність, точне дотримання фактів, емоційність, експресивність, глибоке занурення журналіста в події й увага до деталей. Головна мета репортера – створити «ефект присутності», допомогти читачу побачити подію очима очевидця. Це досягається тоді, коли репортер описує об'єктивні, динамічні події, звертаючись до зорових, слухових, тактильних та інших відчуттів.

Ключовим завданням репортажу є викликати емоційний відгук в аудиторії. Цей жанр поєднує в собі елементи інформації, аналітики, мистецтва й публіцистики, а в його структурі часто зустрічаються риси інтерв'ю, нарису, портрета. Однак основою залишається об'єктивне відображення реальних подій, обмежених у часі та наповнених емоційним змістом. Журналісти не лише інформують, а й створюють візуальний образ подій, стаючи «очима» й «вухами» суспільства.

Цей жанр вважається одним із найскладніших у новинній журналістиці. На відміну від звичайних інформаційних заміток або інтерв'ю, репортаж відображає події через призму емоцій журналіста. Наукові джерела зазначають, що завданням репортажу є не просто подання фактів, а їхнє

художнє й емоційне осмислення. Журналіст має передати, що він побачив і почув під час події, водночас утримуючись від надмірного емоційного забарвлення, аби зберегти документальну точність і достовірність інформації для своєї аудиторії. Репортаж є багатоголосим жанром і включає в себе різні підходи, хоча не всі визначення повною мірою розкривають його суть.

Усі проаналізовані репортажі були подієвими: у їхній основі лежало висвітлення окремих спортивних подій, таких як футбольні матчі, боксерські поєдинки, тенісні турніри, біатлонні гонки чи автоперегони. Метою журналістів було передати перебіг і атмосферу цих змагань максимально детально.

Для прикладу проаналізуємо репортажі з ресурсу «Sport.ua». Почнемо з заголовків: здебільшого вони лаконічні, зрозумілі й містять яскраві метафори. Образність заголовків створюється завдяки вдалим виразам, як-от: «Безславний виліт», «Карколомний стрибок», «Болючий реванш», «Із високо піднятою головою, але без очок», «Переможний ритм», «Божевільні гойдалки» [23, с. 60].

Щодо лідів, то в матеріалах зустрічаються різні їх види: драматичний, як у прикладі «Не зуміли вчинити опір», або лід-вішалка: «Колектив Мірчі Луческу завершив виступи в Лізі Європи з одним здобутим балом», «Гірники забили три голи у ворота суперників», «Команда Ігора Йовічевіча зазнала першої поразки у поточному груповому турнірі Ліги чемпіонів», «Команда Максима Павленка здобула перемогу на старті Ліги чемпіонів із футзалу».

Для репортажів властива динаміка, яка забезпечується стислими описами з прив'язкою до часу: «<...> уже на 61 хвилині нападник Прядун <...>», «На 78 хвилині гравець атакуючого плану відгукнувся <...>», «Лише на 20-й хвилині в Ігнатенка пройшло закидання <...>», «<...> на завершення 11 хвилини Петро Шотурма вдало відкрився <...>», «Ворсклі вистачило скористатись помилкою <...> на 64 хвилині». Також використовуються численні дієслова на зразок «атакував», «піймав», «летів», «встиг» і конструкції «активно працювали фланги»,

«завершив карколомний прохід пострілом», «не полишав у спокої ні на мить». У текстах чимало описів емоцій: «Важко було назвати намагання “Чорноморця” ходити до атак реальними спробами відігратись», «Побачити “Динамо” було доволі неочікувано, і ще менш вірогідним вважалось те <...>».

Окремо варто зазначити вживання риторичних запитань, наприклад: «То які ми надії тоді взагалі плекали?», «Де був наш позиційний захист у ці хвилини?», «Де був бодай якийсь вплив від замін під час гри?».

Тексти насичені емоційно забарвленою лексикою, епітетами та перебільшеннями: «новачки елітної першості», «влаштують справжній вихор із атак», «цупко вхопились за хвіст», «підчищаючи помилки», «сам перечепився <...>, сам упав на газон, а арбітр на це повівся», «Зоря помітно губилась», «атакувати чужі володіння» тощо.

Часто замість назв команд використовуються їхні образні прізвиська: «золоті леви», «червоно-чорні», «канарки», «гірники», «петрівці», «моряки», «тартанова армія», «синьо-жовті», «біло-сині», «бланкос», «козаки», «поліграфи».

Мова репортажів містить і метафоризовану спортивну лексику, й оригінальні журналістські звороти: «із сухим рахунком», «не пробачив суперників», «було відновлено справедливість», «завантажувати м'яч», «у ближню дев'ятку», «гра ще розгойдувалась», «руйнувати захист», «на вістрі атаки», «залишитись поза фарватером глядацького інтересу».

Аби перевірити, чи такий стиль властивий для одного автора чи видання в цілому, було проаналізовано й інші матеріали. Наприклад, у репортажі «Джойс розмазав Паркера. Далі – Усик?» теж зустрічаються численні епітети та яскраві вирази: «технар», «агресивний боксер», «смачна класика», «лупив», «Паркер скінчився», «смачнющий назустріч», «Паркер летів половину рингу», «прошивав захист», «класна робота на ногах». Це доводить, що образність і метафоричність – стильова риса видання загалом.

Для порівняння було розглянуто репортаж «Джо Джойс нокаутував Джозефа Паркера та викликав на бій Олександра Усика» із «Суспільне.

Спорт». Тут журналіст застосував класичний лід-вішалку («Британський боксер став тимчасовим чемпіоном WBO у суперважкій вазі») та зосередився на фактажі, уникаючи емоційних барв і образів. Використовувалися дієслова, що передають динаміку: «здолав», «захопив ініціативу», «почав домінувати», «наносив удари», «контратакував», «упав».

Отже, професійно написаний репортаж має свої ознаки:

- автор викладає події чітко, динамічно й логічно;
- поєднується літературний і мистецький підхід;
- події передаються активно й насичено;
- основа – документальне відображення фактажу;
- використовується теперішній час, діалоги й жваве мовлення;
- композиція підпорядковується законам драматургії.

Отже, репортаж – це найбільш емоційний і виразний жанр новин, що вимагає від журналіста вміння поєднати точність факту й образність мови [24, с. 65].

3.2 Інтерв'ю, репортаж, аналітика – жанрові особливості в спортивній журналістиці

Спортивна журналістика – це важлива суспільно значуща діяльність, спрямована на збір, обробку та поширення актуальної інформації про спорт через різноманітні засоби масової комунікації – пресу, радіо, телебачення й інтернет. Її основу становить чітке спрямування на специфічну тематику та цільову аудиторію. Окрім того, спортивна журналістика – це й сукупність усіх матеріалів, створених спортивними журналістами, а також окрема дисципліна для її вивчення й викладання.

У своїй роботі спортивні журналісти використовують традиційні журналістські жанри, які умовно поділяють на:

- Інформаційні жанри
- Аналітичні жанри

– Художньо-публіцистичні жанри.

Інформаційні жанри становлять основу новинного потоку в спорті. Вони відзначаються оперативністю, точністю та стислістю подачі інформації про реальні події. Найпоширенішими тут є: замітка (новина), репортаж, звіт та інтерв'ю.

Замітка (новина) – короткий матеріал із викладенням основних фактів спортивної події. Головна мета – швидкість і лаконічність подачі. Часто використовується в газетах та на інтернет-ресурсах.

Репортаж – жанр, що передає емоції та динаміку події, створює ефект присутності завдяки опису в теперішньому часі [25].

Звіт – інформує про спортивну подію, передаючи її основні підсумки. Це переважно газетний жанр, який активно використовують і онлайн-медіа.

Аналітичні жанри дають можливість оцінити події та явища у спорті, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки та робити висновки. Найпоширеніші серед них:

Стаття – жанр для глибокого аналізу масштабних подій чи процесів у спорті з розкриттям їхніх механізмів і прогнозами розвитку. Найчастіше зустрічається в журналах, тижневиках, інтернет-виданнях.

Коментар – коротка аналітична оцінка події або явища. Може бути розширеним, фаховим, полярним, синхронним чи докладним. Його основна мета – пояснити значення спортивної події та надати їй оцінку.

Розмова – жанр для виявлення думок і поглядів на спортивну подію. Найчастіше використовується на телебаченні й радіо.

Художньо-публіцистичні жанри покликані показати факти й події за допомогою художньо-документальних прийомів. Найпопулярніший серед них у спортивній журналістиці – портретний нарис, що поєднує риси художньої літератури й публіцистики. Його завдання – через глибокий аналіз відобразити характер і особистість спортсмена та сформулювати про нього повноцінне уявлення в аудиторії [26].

Інтерв'ю є одним із ключових інформаційних жанрів у журналістиці. Як уже зазначалося, його активно застосовують не лише в друкованих медіа, а й у практиці електронних засобів масової інформації – зокрема в рамках інформаційно-аналітичних і художньо-публіцистичних програм. У цьому розділі інтерв'ю розглядається передусім як форма творчої діяльності журналіста в контексті інформаційного мовлення та друкованих ЗМІ.

Необхідність у проведенні інтерв'ю виникає тоді, коли потрібно донести до суспільства нові факти, дані чи проблеми, що стають загальнодоступними. Журналісти отримують відомості для публікації в газетах, журналах, інформаційних агентствах чи для трансляції на радіо й телебаченні. При цьому вони використовують різні типи інтерв'ю, здебільшого в межах інформаційного жанру. Це є оптимальним прикладом застосування інтерв'ю як професійного інструменту журналіста.

У спортивній журналістиці найбільш поширеними є такі види інтерв'ю: інформаційне, з очевидцями, інтерв'ю-конфронтація, пресконференції тощо. Формування спортивного інтерв'ю зазвичай базується на низці прийомів: використанні оповіді в теперішньому часі, деталізації подій для створення емоційного тла, чіткому ритмічному викладі матеріалу, наявності живих цитат учасників подій, а також помітному авторському стилі журналіста. Отже, спортивне інтерв'ю сьогодні – це не лише передача фактів, а й осмислений, актуальний коментар, часто доповнений особистими відступами, емоціями та додатковою інформацією про контекст події. У цьому форматі журналіст постає не лише як літописець подій, а й як уболівальник, здатний передати глядачам красу й дух спорту.

Основні види спортивного інтерв'ю:

Інформаційне інтерв'ю – найпоширеніший тип, мета якого полягає в збиранні чи уточненні фактів для новинного матеріалу. Журналіст звертається до компетентного співрозмовника, щоби донести до аудиторії важливу та достовірну інформацію про подію, відповідаючи на запитання «Хто? Що? Де? Коли? Як?».

Оперативне інтерв'ю – різновид інформаційного, але більш стисле за обсягом. Наприклад, у новинному сюжеті демонструється короткий коментар тренера чи спортсмена тривалістю 20–40 секунд, який органічно вписується в контекст матеріалу.

Портретне інтерв'ю спрямоване на розкриття особистості співрозмовника: його поглядів, цінностей, життєвих принципів. Журналіст будує запитання так, аби продемонструвати характер і особисті якості героя.

Інтерв'ю-розслідування використовується для глибокого аналізу подій або проблем. Журналісту важливо вміти слухати, вчасно ставити відкриті запитання, підтримувати розмову, реагувати на репліки й імпровізувати, якщо розмова йде за іншим сценарієм, ніж планувалося.

Креативне інтерв'ю – це форма, де журналіст використовує оригінальні підходи та прийоми для подачі матеріалу, комбінуючи факти з елементами художнього стилю.

Отже, інтерв'ю в спортивній журналістиці – це багатогранний жанр, що поєднує об'єктивність із емоційністю й вимагає від журналіста не лише майстерності збору фактів, а й уміння передати дух події, атмосферу змагань і характер героїв спорту [27, с. 33].

3.3 Етичні аспекти висвітлення спортивної тематики під час воєнного стану

Етика та соціальна відповідальність тісно взаємопов'язані у сфері спорту. Етика формує основні принципи та цінності, які забезпечують дотримання чесної гри, поваги й доброчесності серед спортсменів, тренерів і спортивних організацій. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) розширює ці принципи, спрямовуючи їх на благо суспільства – підтримку інклюзивності, захист здоров'я учасників спортивного процесу, розвиток молодого покоління. Етична поведінка в спорті передбачає не лише суворе дотримання правил, а й відповідальне ставлення до суспільства, створення

позитивних прикладів, боротьбу з дискримінацією та забезпечення рівних прав для всіх. Отже, етика підсилює соціальну відповідальність, а соціально відповідальні дії сприяють утвердженню етичних стандартів, формуючи стале та гуманістичне середовище в спорті.

Сьогодні фізична культура та спорт розглядаються не лише як сфера зміцнення здоров'я й розвитку навичок, а й як важливий чинник морально-етичного впливу на суспільство. Це зумовлює необхідність інтеграції етичних стандартів у діяльність спортивних організацій у межах реалізації політики КСВ. Одним із ключових підходів є впровадження етичних кодексів, що визначають стандарти поведінки спортсменів, тренерів, менеджерів і навіть уболівальників. Такі документи акцентують увагу на принципах чесності, рівноправності, поваги до суперників, засудженні дискримінації й корупції.

Не менш важливим є включення етичних принципів у стратегії розвитку спортивних організацій. Це передбачає проведення професійного навчання з етики та відповідального лідерства, а також створення систем внутрішнього контролю й аудиту етичної поведінки. Значну роль відіграють інструменти соціального маркетингу, що просувають гуманістичні цінності через спортивні події, масмедіа й рекламні кампанії. Участь у благодійних і соціальних ініціативах зміцнює імідж спортивних організацій як відповідальних учасників суспільного життя [28, с. 27].

Важливим є також розвиток етичного лідерства у спорті, коли пріоритетом стають особисті риси керівників і спортсменів: відповідальність за свої рішення, чесність у досягненні результатів і відкритість перед суспільством. Сучасні підходи поступово відходять від декларативних заяв і зосереджуються на реальному впровадженні моральних принципів у повсякденну діяльність спортивних структур. Це відповідає міжнародним стандартам КСВ і сприяє сталому розвитку суспільства.

Економічний складник розвитку етики спорту як частини КСВ також надзвичайно важливий. Спортивні організації, клуби й компанії дедалі частіше інтегрують етичні принципи в свою діяльність, аби відповідати очікуванням

суспільства щодо соціальної відповідальності. Це виявляється в підтримці програм інклюзії, здорового способу життя, захисту довкілля, боротьбі з дискримінацією, що позитивно впливає на репутацію й імідж компаній. Інвестиції в такі ініціативи сприяють зміцненню лояльності аудиторії й мінімізації репутаційних ризиків [29].

Інтеграція етичних стандартів у корпоративну культуру спорту знижує ймовірність правових проблем, санкцій чи скандалів. Це також зменшує ризики порушення законодавства й посилює довіру до спортивної індустрії. Відповідно, впровадження етики в спорт і КСВ сприяє стабільності й сталому розвитку галузі, приносячи користь як бізнесу, так і суспільству загалом.

Отже, запровадження етичних норм у спорті – це важливий крок на шляху до сталого розвитку спортивних організацій. Досвід провідних міжнародних інституцій, як-от МОК, FIFA та інших, демонструє, що інтеграція етичних принципів підвищує довіру до спорту та сприяє формуванню соціально відповідального середовища. Подальші дослідження варто зосередити на розробці практичних механізмів впровадження етичних кодексів і системи контролю за їх дотриманням у спорті [30, с. 69].

Сучасне висвітлення спортивного життя України в медіа характеризується тематичним різноманіттям, поєднанням інформаційних, аналітичних і художньо-публіцистичних жанрів, а також особливою увагою до етичних стандартів. Провідні онлайн-ЗМІ не лише інформують аудиторію про спортивні події, а й формують громадську думку, підкреслюючи стійкість українських спортсменів у надзвичайно складних умовах воєнного часу. Журналісти зосереджують зусилля на достовірності, об'єктивності та дотриманні принципів чесної гри, що підсилює роль спорту як інструменту національної єдності й моральної підтримки суспільства.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було проаналізовано теоретичні й практичні аспекти висвітлення спортивної проблематики в українському медіапросторі, сучасний стан спорту в умовах широкомасштабної війни та сучасні жанрові й етичні особливості спортивної журналістики. Отримані результати дозволяють зробити кілька ключових висновків.

По-перше, спорт у сучасному українському суспільстві відіграє важливі соціокультурні й інформаційні ролі. Спорт допомагає не лише фізично розвиватися та зміцнювати здоров'я нації, а й виховує морально-етичні цінності, національну ідентичність, є важливим чинником єднання за умов суспільних викликів, зокрема воєнного стану.

По-друге, історія спортивної журналістики в Україні показала її тісний зв'язок із політичними та соціальними впливами. Враховуючи воєнний стан, новими викликами для журналістів стали обмежене використання джерел фінансування, врахування їхньої власної безпеки та обов'язковий баланс між об'єктивністю та національною позицією.

По-третє, сучасний стан українського спорту значною мірою визначається впливом війни. Значна частина спортивної інфраструктури зазнала руйнувань, тренувальний процес і проведення змагань обмежені. Водночас приклади виступів українських спортсменів на міжнародній арені демонструють стійкість, патріотизм і неабияку мотивацію, що є важливим чинником підтримки бойового духу нації. Волонтерство та благодійність у спортивному середовищі стали невід'ємною частиною боротьби за збереження спортивного потенціалу держави.

По-четверте, спортивні медіа в Україні відзначаються різноманітністю тематики й жанрових форм. Серед них особливе місце займають інформаційні жанри (замітка, репортаж, інтерв'ю), аналітичні матеріали та художньо-публіцистичні нариси. Спортивна журналістика під час війни потребує високих етичних стандартів: дотримання принципів чесності, об'єктивності,

поваги до гідності людини й утвердження цінностей, що об'єднують суспільство.

По-п'яте, етика та соціальна відповідальність у спортивній журналістиці сьогодні є не лише моральним обов'язком, а й важливим складником стратегії розвитку спортивних організацій. Реалізація принципів корпоративної соціальної відповідальності сприяє підвищенню довіри до спорту, зміцненню його ролі як інструменту позитивних соціальних змін і сталого розвитку.

Отже, дослідження підтвердило важливість комплексного підходу до висвітлення спортивної тематики в умовах сучасних викликів. Подальші наукові розвідки мають бути спрямовані на розробку практичних рекомендацій для удосконалення жанрово-стильових форм спортивної журналістики та впровадження етичних стандартів у діяльність медіа й спортивних організацій в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гусєв А. В. Спорт і медіа в масовому суспільстві: проблеми взаємодії. 2015. С. 81–86. URL: https://www.researchgate.net/publication/346354911_Sport_i_media_v_masovomu_suspilstvi_problemi_vzaemodii
2. Миколенко М. М. Спортивна журналістика: регіональний контекст. Суми. 2020. 56 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81458/1/Mykolenko_mag_rob.pdf;jsessionid=F33965F43300F909B60BA9C9669BEEE5
3. Денисова Л. В. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії. Київ, 2018. С. 131–139. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/matkonf2018_nupesu2_.pdf
4. Щепанський Ю. Я., Тамбовцева М. Ю. Історія становлення спортивної журналістики в Україні. 2014. С. 210–220. URL: <https://horizons.vpi.kpi.ua/article/view/95478/91119>
5. Тарасюк В. Спортивна журналістика. Ужгород. 2022р. С.76 URL <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/48649/1/%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>
6. Савчук Р. Л., Фіглевський О. В.. Теорія та історія журналістики. 2022р., С. 343-349 URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/3_2022/57.pdf
7. Спортивна журналістика України в епоху змін: війна, технології та нові виклики. URL: <https://uspa.com.ua/news/10215-sportyvna-zhurnalistyka-ukrayiny-v-epohu-zmin-vijna-tehnologiyi-ta-novi-vyklyky/>

8. Спортивна журналістика в умовах війни: у Дніпрі обговорили виклики та перспективи розвитку URL: <https://nsju.org/novini/sportyvna-zhurnalistyka-v-umovah-vijny-u-dnipri-obgovoryly-vyklyky-ta-perspektyvy-rozvytku/>
9. Не завжди про голи та очки. Як українські медійники пишуть про спорт під час війни. URL: <https://mediamaker.me/ne-zavzhdy-pro-goly-ta-ochky-yak-ukrayinski-medijnyky-pyshut-pro-sport-pid-chas-vijny-14571/>
10. Приходько В.В.. Вплив військових дій на умови розвитку фізичної культури і спорту в громадах України. 2024р. 186-192с. – URL: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/2143/2116>
11. Як російсько-українська війна вплинула на спорт у 2024 році. URL: <https://suspilne.media/sport/908427-ak-rosijsko-ukrainska-vijna-vplinu-la-na-sport-u-2024-roci-ponad-60-zagiblih-zaboroneni-protesti-ta-krov-na-sorocci/>
12. Сиванич А.. Розвиток спорту в умовах повномасштабної війни. Львів. 2023р. – 90-91 URL : <file:///C:/Users/User/Downloads/1536-3058-1-SM.pdf>
13. Н.Я. Бондарчук., Вдосконалення системи фізичного виховання та спорту в контексті Європейського розвитку. Ужгород – 2024р. – 251с URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/61856/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202024.pdf>
14. Особливості, проблеми та перспективи розвитку спортивного руху в сучасній Україні. URL: <https://studfile.net/preview/9832929/page:34/>
15. Борисова О.В., Петрушевський Є.І., Система організації –управління спортом в Україні: проблеми, перспективи. URL :<https://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/sport/article/view/803/763>

16. Виступи українських спортсменів у Олімпійських іграх. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%95%D0%BB-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA/page18.html
17. Що стоїть за сенсаційним виступом українців на Паралімпіаді. URL: <https://glavcom.ua/publications/persh-za-vse-lyudi-a-vzhe-potim-groshi-shcho-stojit-za-sensacijnim-vistupom-ukrajinciv-na-paralimpiadi-373243.html>
18. Українські спортсмени протистоять російській агресії. URL: <https://projects.gazeta.ua/protest-sportsmeniv-1155200>
19. Прима А. А., Кроль І. М, Волонтерство та олімпійський рух. Київ. 2022р., С.242 – URL: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/Rozvitok-fizichnoi-kulturi-ta-sportu-novitni-vikliki-problemi-ta-perspektivi-materiali-2.pdf>
20. Волонтерська діяльність учнів: підходи до організації та планування. URL: <https://naurok.com.ua/post/volonterska-diyalnist-uchniv-pidhodi-do-organizaci-ta-planuvannya>
21. Президент України взяв участь у форумі про інновації в спорті під час війни. 2025р. URL: <https://mms.gov.ua/news/prezydent-ukrainy-vziav-uchast-u-forumi-pro-innovatsii-v-sporti-pid-chas-viiny>
22. Іванова К.І., Сучасні трансформації спортивного медіадискурсу в контексті цифрових і соціальних медіа., Запоріжжя., 2022р., С.46, URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/10379/1/Ivanova%202022.pdf>
23. Гусєв А.В., Історія та функціонально-типологічні особливості спортивної медіакомунікації. Дніпропетровськ., 2016р., С.194, URL

https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_57e2edc30f90e.pdf

24. Карпенко Є.О., Спортивний дискурс у сучасних українських інтернет-виданнях. Запоріжжя, 2022р., С.108, URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f78cdfd0-2da2-4e51-8ff8-09b4e40770a0/content>
25. Жанрова специфіка спортивної журналістики України. URL: <https://studfile.net/preview/5454491/page:2/>
26. Семкова А., Репортаж як жанр спортивного дискурсу., 2022р., 40-43с., URL <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13043/1/Semkova.pdf>
27. Руденко Ю.П., Інтерв'ю як домінуючий жанр сучасної спортивної журналістики. Суми – 2020р. –С.75, URL https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81531/1/Rudenko_mag_rob.pdf
28. Гурова В.Ю., Журналістика травми: у контексті російсько-української війни. Миколаїв – 2024р., С.97. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3681/1/%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B8%CC%86%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%93%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
29. Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні. URL <https://cje.org.ua/wp-content/uploads/Samorehuliatsiia-ukrainskykh-media-pid-chas-dii-voiennoho-stanu.pdf>
30. О.П. Закорко. Етичні засади фізичної культури і спорту як чинник формування соціальної відповідальності. 2025р. 64-70с. URL <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6397/6479>

